

VÁLLALKOZÓI ÖKOSZISZTÉMA VIZSGÁLATA DEBRECENBEN A NYITOTT INNOVÁCIÓS TEREK SZEMSZÖGÉBŐL

EXAMINATION OF ENTERPRENEURSHIP ECOSYSTEM IN DEBRECEN FROM THE DIRECTION OF OPEN INNOVATION SPACES

Horváth Adrienn

Debreceni Egyetem, Gazdálkodástudományi és Vidékfejlesztési Kar
Vállalkozásfejlesztés MSc szak II. évfolyam

ÖSSZEFOGLALÁS

„Az innováció nem csak a technológiához kötődik, annál többet jelent, egy átfogó vízió a jövőről. Az innovációt az emberek igényei, ambíciói, álmai vezérlik. A különböző társadalmi pozíciókban lévő emberek feladata, hogy megváltoztassák az utat, ahogyan élünk és dolgozunk. Ezt az átfogó víziót próbáltam közelebb hozni a jelenünkhöz” (KLERKX-MIERLO – LEEUWIS, 2013).”

A téma aktualitását adja az is, hogy a digitális ipari forradalom idején járunk, a technológiai újítások csúcán, amikor már lassan bekövetkezhet a „gépek lázadása” is. Így ezek a korszakokat átformáló technológia újítások, tendenciák gépek/ új technológia vívmányok olykor megkönnyítik a munkánkat, vagy felváltanak minket, majd egy világot átformáló változást hoznak magukkal. Jelenleg ebben a korszakban már a megfelelő tudás megléte és alkalmazása elengedhetetlen.

Nyugat Európában és más fejlettebb országokban is különféle terek adnak helyet, a különféle trendek kialakulására, a megszerzett tudás alkalmazására (pl.: a Szilícium völgy, poliszok, klaszterek, co-workingek kialakulása). Ezek az innovatív terek hidat képeznek/képezhetnek a globális, nemzetközi vagy regionális technológia és tudástranszfer kialakulásához, ismereteink megosztásához, a versenyképességünk fejlesztéséhez. A kialakuló „új világ” mozgatórugói lehetnek.”

Kulcsszavak: Nyitott innováció, Impact HUB, Delphi kérdőív, Hélix modell

ABSTRACT

„Innovation is not just a technology, but it is rather a comprehensive vision of what the future should look like and which requires changes in many ambits. Innovation is driven by people’s needs, ambitions and dreams, and it is necessary that people at different positions in the society change the way they work and live. I tried to bring this complex vision to our future (KLERKX-MIERLO – LEEUWIS, 2013).”

The actuality of the topic is provided by the fact that we are in the period of the development of digital industrial revolution, on the peak of the technology innovations, slowly resulting in the revolutions of the machines. These technological innovations, trends, equipment or new technological achievements often make our work easier, or they may replace us, and will bring changes transforming the world with them. At present era, the availability and use of the relevant knowledge is essential.

In Western Europe and in other more developed countries different spaces provide places for evolving various trends, applying the acquired knowledge, e.g. development of Silicon Valley, polices, clusters, co-workings. These innovative spaces may form a bridge for evolving a global, international or regional technology and knowledge transfer, sharing our knowledge and developing our competitiveness. They may be the engine of a “new world”.

Keywords: Open innovation, Impact HUB, Delphi survey, Helix model

BEVEZETÉS

Az Európai Unió versenyképessége a kutatás-fejlesztés és az innováció (K+F+I) területén – globális léptékben nézve, – hosszabb ideje visszaesést mutat. Európában az elmúlt évtizedben a K+F+I, benne különösen, a K+F - területi és strukturális különbségei tovább növekedtek. Az úgynevezett európai paradoxon, vagyis az, az ellentmondás, hogy amíg Európában kiváló tudományos eredmények születnek, addig a gyakorlati innovációs teljesítmények ennél jóval szerényebbek. Természetesen mindezek hatásai Kelet-Közép-Európában és Magyarországon is jelentkeznek. Ezért is figyelemre méltó, hogy a fejlett európai uniós országok többsége és az Európai Unió egésze, - a világgazdasági válság ellenére, törekszik a K+F - támogatások növelésére (NEMZETGAZDASÁGI MINISZTERIUM, 2013). Az Európai Unió 2014 és 2020 közötti időszakra vonatkozó K+F célú keretprogramja, vagyis a Horizont 2020 stratégia, az uniós szinten elérhető K+F célú források jelentős növelését tűzte ki céljául.

Az innovációs folyamat, illetve ennek tudományos megközelítése is alapvető átalakuláson ment keresztül az elmúlt években. A Henry Chesbrough 2003-ban megjelent könyvét követően általánosan elfogadottá vált, egy új fogalom, az úgynevezett „nyílt innováció” (Open Innovation). Sok vállalat a nyílt innováció tevékenysége során: belső és külső forrásokat összehasonva arra törekszik, hogy a szellemi tulajdonban rejlő gazdasági értéket minél jobban kihasználja. Egy mondatlalt, a nyílt innováció a tudás be- és kiáramlásának célzott felhasználása a belső innováció felgyorsítására, és a piacok kibővítése az innováció külső alkalmazására (MOLNÁR – NÉMETH, 2009).

A nyílt innovációs tér ennek értelmében, egy olyan tér, ahol a tudás be- és kiáramlásának célzott felhasználása történik, a belső innováció felgyorsítására, és a külső innováció felhasználására, ahol elkötelezett tenni akaró emberek, tudásukat és ötleteiket bővíthetik, kicserélhetik. A kutatásom témája az Impact HUB (továbbiakban HUB) egy fajtája, a nyitott innovációs tereknek.

Az elmúlt évtizedek is bebizonyították a világgazdasági verseny ma már nemcsak gazdasági tömbök és országok, hanem ennél alacsonyabb térségi szinten, a régiók szintjén is egyre élesebbé válik. Ebben a versenyben pedig hátrányt jelent, ha Európában a tudáshoz való hozzáférés területileg korlátozottabb, mint az Egyesült Államok vagy Ázsia gazdaságaiban. Európa nem mondhat le arról, hogy a helyi sajátosságoknak és a komparatív előnyöknek megfelelően - minden régióban létrejöjjön a kutatás-fejlesztési és innovációs képességek kritikus tömege (NEMZETGAZDASÁGI MINISZTERIUM, 2013). A HUB létrehozásakor az Európai Unió ezen irányú törekvését érdemes szem előtt tartani.

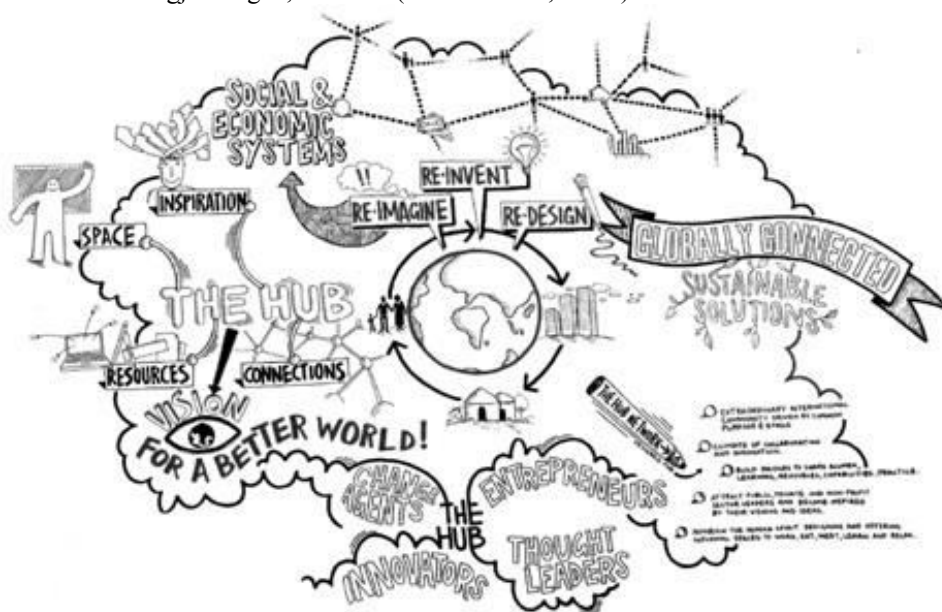
A Nemzeti Innovációs Rendszer (National Innovation System, NIS) komplex összefüggései, a nemzetgazdaságoknak a tudományos-műszaki haladást előmozdító, az innovációk terjedési sebességét determináló jellemzői állnak. A Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) különösen nagy erőket fordított e rendszerek megismerésére is. A vizsgálódások szerint az innovációs folyamatokban elsősorban a tudományos szféra, a vállalatok, valamint, a két intézmény-csoport közt közvetítő tanácsadó intézmények tevékenysége jelentős, de számos további intézmény is szerepet kaphat (I1).

A Nemzeti Innovációs Rendszer működésében, az innovációs tudás létrehozása, alkalmazása és terjedése a legfontosabb folyamatok. A működési koncepcióját már tovább finomították, s az úgy nevezett Triple Hélix (Állam - Egyetem - Ipari/Üzleti) vagy a Nyugaton már működő Quadro Hélix (Állam - Egyetem - Ipari/Üzleti - Civil szektor) modellek alkalmazásának fontosságára hívják fel a figyelmet (PAKUCS et al., 2006). A kutatásom Hélix modellekre épült a kérdőívhez szükséges szakértők kiválasztásakor.

A kutatás célja egy nyitott innovációs térként működő HUB létrehozásának vizsgálata Debrecenben, mely a már meglévő létező innovációs tereken túl valami újat adhat.

A HUB-ot 2005-ben alapították Londonban, azzal a céllal, hogy kialakítsanak egy ösztönzésre teret adó helyet, melynek célja, hogy összekösse és képessé tegye, azon embereket, akik vállalkozói ötleteket akarnak véghezvinni, a fenntartható befolyás érdekében. Az ötlet egyszerű, hiszen van elegendő olyan ember, aki rendelkezik egy jó ötlettel, egy jobb világot.

A HUB megalkotása előtt az alapítók, ötleteket kölcsönöztek a legjobb laborokból, start-up inkubátoroktól, azért, hogy egy olyan tanuló és tudásközpontú helyet alkossanak, ahol egyedi társadalmi innovációs ökoszisztémát építhetnek. Egy hely, ahol minden szükséges eszköz, és körítés megvan, ami kell ahhoz, hogy nőjön és fejlődjön egy új vállalkozás a fenntartható fejlődésért, azzal a feltétellel, hogy, az alapítók gondoskodnak arról, hogy átadják, a jó tapasztalatokat, a megfelelő tudást, a kapcsolatokat, pénzt, és információkat a piacról. Mindezek mellett, a hely alkalmas kell, hogy legyen találkozókra, inspirálódásra és különböző emberek, különböző ötleteinek cserélésére is. Ezt a működési elvet szemlélteti az alábbi (1. kép), mely a teljes HUB Network minden tagja elfogad, és betart (HUB GMBH, 2012.).

1. kép: A HUB működési elve

Forrás: HUB GMBH, 2012.

A HUB alakításának ötlete futótűzként terjedt szerte a világon, felbukkanása 5 kontinensen átívelő globális mozgalmat eredményezett. 2012 októberéig, több mint 30 HUB-ot nyitottak, és mára már talán sokkal többet is számlál, egészen Londontól Melbourne-ig, Johannesburgtól Sao Pauloig és San Franciscótól Szingapúrig találkozhatunk HUB-al.

Tulajdonképpen egy fizikai, virtuális vagy szociális hely, annak érdekében, hogy rálássunk a világ változásaira. Az újdonság varázsa talán abban rejlik, hogy mindenki igényeit képes kiszolgálni és globális hálózatot teremteni. Hiszen aki irodát bérelne és dolgozna, vagy aki csak egy-egy alkalommal egy asztalt, vagy a céges iratait tárolná, vagy virtuálisan néhány információ megszerzés erejéig használná a rendszert, annak is van lehetősége, mindezt úgy, hogy 5 kontinens bárhol a HUB Networkön belül megteheti, aki a Network tagja.

A hely és a közösség is azért van, hogy segítse materializálni a világ változásait, azáltal, hogy felajánl egy egyedi infrastruktúra, kapcsolatokat, inspiráció, és tanulás együtttest.

HUB 3 eltérő elemből áll össze. Úgy, mint:

- *Vibráló közösség*: szenvedélyes, vállalkozó szellemű emberek, akik megosztják az alapötrevést, s előidéznek pozitív változást.
- *Inspiráció forrása*: ez biztosítja a tartalmat, azáltal, hogy gondolat előremozdító eseményeket, innovációs laborokat, tanuló helyeket, inkubációt és témabeszélgetéseket nyújt.
- *Inspiráló hely*: ami rugalmas és magasan funkcionáló infrastruktúrát ad a munkához, találkozáshoz, tanuláshoz és a kapcsolatépítéshez.

ANYAG ÉS MÓDSZER

A nyitott innovációs térre vonatkozó, primer kutatás Delphi kérdőíves módszerrel zajlott.

A Delphi módszert az USA-ban dolgozták ki az 1950-es években, hogy segítségével feltárják a tudomány fejlődésének jövőbeni fő irányvonalait, a várhatóan bekövetkező eseményeket és azok feltételezhető időpontját. A módszer lényege: az adott témában jártas szakemberek többfordulós megkérdezése, a szakértői csoport átlagvéleményének illetve az eltérő véleményeknek az elemzése. Az egyes fordulók során kapott eredmények visszacsatolásával a szakértők információt kapnak a szakmai közösség álláspontjáról, és ennek ismeretében lehetőségük van véleményük korrekciójára. A kérdőívek megalkotása egy probléma fókuszában van, vagy egy lehetőség, megoldás vagy előrejelzés fókuszában. A Delphineknél 2 változata létezik egy kérdőíves és egy konferencia változata. Kutatásom során kérdőíves megkérdezési formát alkalmaztam (TUROFF – LINSTONE, 2002).

A Delphi kérdőív kitöltéséhez a szakértők kiválasztása a korábban említett Hélix modellre épült. A szakértők a kormányzati, egyetemi, vállalkozói és civil szektorból kerültek ki. A kérdőív összeállításakor 2 nagyobb témában került sor a szakértők megkérdezésére:

- *A HUB-ról általánosságban*. Ebben a kérdéscsoportban többek között a szakértők ismereteit, véleményét akartam megtudni a témával kapcsolatban.
- *HUB Debrecen szemszögéből*. Itt célzottan Debrecenre irányultak a kérdéseim, hogy a Network által előírt feltételeket hogyan és miként látják a szakértők. Azaz megvalósítható-e a HUB vagy sem? Illetve, hogy mennyire keltette fel az érdeklődésüket a HUB?

Az (1. táblázat) a két témakör kérdéssorából néhány kérdést mutat be.

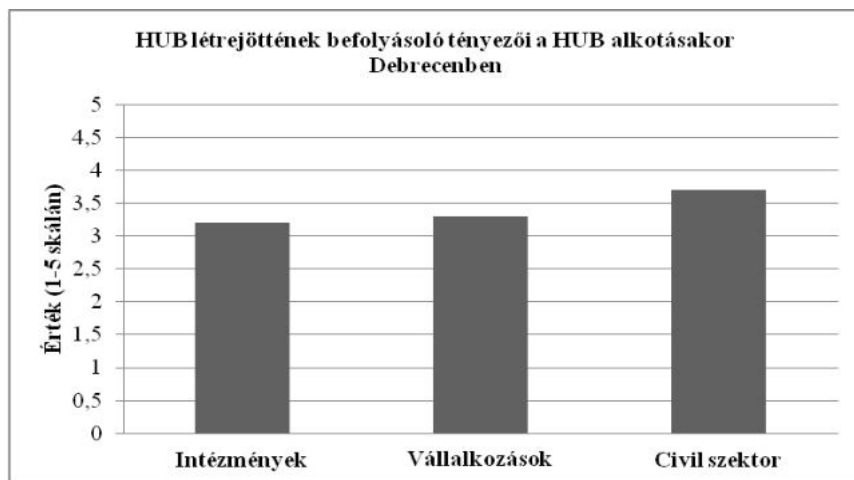
1. táblázat: A Delphi szakértői kérdőív kérdéssorának vázlatos bemutatása

HUB-ról általánosságban	HUB Debrecen szemszögéből
Mit jelent számukra a HUB?	Ha lehetősége lenne nyitna-e HUB-ot?
Hogyan értelmezik a HUB szót?	Csatlakozna-e a közösséghez, ha létrejönne?
Milyen befolyásoló tényezőket tartanak fontosnak a HUB kialakításakor?	Lát-e valamilyen veszélyt a létrehozásakor?
Elfogadják-e az eddig kialakult véleményeket?	Milyen elvárásokat támasztana az alapítókkal és használókkal szemben?
Egyet értenek-e a HUB Network szabályrendszerével?	Mely szektorok számára tenné nyitottá a HUB-ot?

Forrás: Saját szerkesztés, 2013.

EREDMÉNYEK

A megvalósítás szempontjából fontosnak tartottam megvizsgálni azokat a tényezőket, hogy kik vagy mik lehetnek a legfontosabb befolyásoló tényezők a létrejöttékor, hiszen a cél a jövőbeni megvalósítás. A kérdések megalkotásakor figyelembe vettem a különféle innovációs intézmények, ökoszisztémák befolyásoló tényezőit is, illetve a HUB Network által felállított elvárásokat is. A következőkben az ezekre a kérdésekre adott válaszok kerülnek bemutatásra. A kik befolyásoló tényezőkön belül 3 nagy csoportot különböztettem meg: intézmények, vállalkozások, civil szektor. Ennek a megoszlásnak az eredmény mutatja be a (1. ábra).

1. ábra: A HUB létrejöttének befolyásoló tényezői a HUB alkotásakor Debrecenben

Forrás: Saját forrás, 2013.

A választ adók szerint a legmegfontosabb befolyásoló tényező a HUB megalkotásakor a civil szektor volt. Az eredmény meglepő, talán annak köszönhető mindez, hogy a civil szektor tartalmazta az alapító/alapítók személyeit, a használókat és a vásárlókat is, a civil szervezetek képviselői és a közösségi helyiségek üzemeltetői mellett. Egy közösségi munkatér kialakításakor a civil szféra szerepe igen fontos.

A szakértői kérdőívet, –a kérdőív elsődleges célja a vélemények összegyűjtése az ötlet megvalósításáról, a lehetséges döntéshozó, és megvalósító személyektől–kiegészítve követte, egy a piac igényeinek szűkebb felmérése. Hiszen az alapítók és működtetők személye után a legfontosabb a használók, a tagok, az ő igényeik kielégítése. A piac szűkebb igény felmérése egy néhány már meglévő civil alkotó közösség (kb. 20-30 fő) tagjai előtt tartott ismertető előadásból és egy rövid kreatív workshop módszer megvalósításából állt. Ennek célja kettős volt, egyrészt az ötlet megismertetése, és véleményezése, másrészt az igények felmérése és ezeknek megvalósítási lehetőségei.

Bár a szakértők és a piac pozitív válaszai sem biztosítják egyértelműen azt, hogy az Impact HUB működése sikeres lenne 5-10 éven át. A további vizsgálat, és minél több információ megszerzése azonban még szükséges a megvalósításhoz.

KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

Debrecen felkészült lehet egy HUB létrehozásához, megvan az elegendő tudása, hiszen a Debreceni Egyetem megfelelő tudásbázist biztosítana, s van jó néhány tenni akaró nagyobb, illetve kisebb cég is, akikkel lehetne működtetni a rendszert. Ami veszélyt jelenthet, hogy ez az

országban első számú ilyen jellegű kezdeményezése lenne, s újdonsága miatt illetve a lokalitása miatt (vidéki térség), a más nagyobb lobbierővel rendelkező kezdeményezés kapna támogatási keretet, illetve hírnevet. Illetve a Network által felállított működési keretrendszer, talán túlzott korlátokba szorítaná a működést, kevesebb szabad teret adna a város és az alapítók ötleteinek megvalósításához. Amíg a megvalósítási folyamat el nem kezdődik, addig nehéz tényleges veszélyeit/korlátaikat előre látni, hiszen ez egy élő, állandóan formálódó, több évig fennálló rendszer, melyet manapság előre megtervezni nem igazán lehetséges, jóslatokba meg nem érdemes bocsátkozni.

Az eredmények és információk alapján a megvalósítást szem előtt tartva a jövőre vonatkozóan, érdemes lépésről-lépésre vizsgálni a HUB kialakításának szempontjait. Vizsgálni szükséges még a város potenciálját, a Network által készített megvalósíthatósági tanulmány szemszögéből. Az információk beszerzésére, illetve a piac tesztelésére a végleges prototípus megalkotásához, jó alapot adhat egy Delphi konferencia megszervezése, a piac véleményeinek, összegyűjtéséhez, rendszerezéséhez és értékeléséhez. Illetve egy hasonló szemléletű, co-working közösségi munkatér kialakítása (I2). Ezáltal tesztelhető lenne a piac, ami felkészülést adhatna az alapítók számára, akár a kezdeti alapítási nehézségek és az érdektelenségek is áthidalhatóak lennének.

Összességében, a megvalósíthatósági tanulmány készítésének elő fázisa,–mely igazából a kutatásom volt– sikeresen zárult. Az ötlet a megvalósításhoz, pozitív visszajelzés kapott mindkét esetben, mindkét esetben egyértelműen elmondható, hogy az Impact HUB adta lehetőségek kihasználása Debrecen vállalkozói piaca számára szükséges, és jelentős pozitív eredményeket hozhat a vállalkozások működése és a város gazdaságának élénkítés szempontjából. Hiszen Debrecennek már vannak hasonló helyei, vagy közel azonosan működő terei (inkubátorházak), de mégis a piac véleménye, az hogy a HUB alapvetően mást adhat számukra, mint a már meglévők. Egyrészt ez köszönhető talán az újszerűségének, vagy annak, hogy ez a rendszer megengedheti azt, amit sokan keresnek, a nemzetközi jelenlét a cég működésében, hiszen a Networknek köszönhetően könnyebben elérhetővé válik számukra. Továbbiakban fontos szem előtt tartani, hogy a jelenlegi 2014–2020-as innovációs stratégiai tervezés megfelelő alapot adhat, a hasonló kezdeményezések megvalósítására illetve a 2014. évi város Gazdaságfejlesztési tervével is összhangba hozható.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- (1) Etkowitz H. (2002): The Triple Helix of University–Industry–Government Implications for Policy and Evaluation. http://www.sister.nu/pdf/wp_11.pdf (Letöltve:2013.07.) (2) HUB GmbH (2012): Impact HUB kézikönyv Invitation Booklet <http://www.impacthub.net/> (Letöltve: 2013.06.) (3) Klerkx L. – Mierlo Van B. – Leeuwis C. (2013): Evolution of systems approaches to agricultural innovation: concepts, analysis and interventions http://www.academia.edu/1569316/Evolution_of_systems_approaches_to_agricultural_innovation_Concepts_analysis_and_interventions (Letöltve: 2013.07.) (4) Nemzetgazdasági Minisztérium (2013): Befektetés a jövőbe. Nemzeti Kutatás–fejlesztési és Innovációs Stratégia (2013–2020) <http://www.nih.gov.hu/strategiaalkotas/nemzeti-strategiak/nemzeti-kfi-strategia> (Letöltve: 2013.09.) (5) Molnár I. – Németh G. (2009): Egyetemi szellemi tulajdon-védelem és ipari kapcsolatok a nyílt innovációs közegben: Open Access vagy monopoljogok? Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, Budapest, 4. 114. évfolyam. 5. sz. (6) Pakucs J. – Papanek G. (2006): Innováció menedzsment kézikönyv. Magyar Innovációs Szövetség. Budapest (7) Turoff M. – Linstone H. A. (2002): The Delphi Method: Techniques and Applications. <http://is.njit.edu/pubs/delphibook/ch1.html> (Letöltve:2013.07.) (8) I1: OECD Background report (2007): National system of innovation in Hungary. <http://www.nih.gov.hu/nemzetkozi-tevekenyseg/oece/oece-background-report> (Letöltve: 2013.09.) (9) I2: Coworking Közösség és Közösségi tér (2009): Múlt. (http://coworking.blog.hu/2009/04/02/mult_19 (Letöltve: 2013.07.)